

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o zmanjšanju emisij metana v energetskem sektorju in spremembi Uredbe (EU) 2019/942*(COM(2021) 805 final/2 – 2021/0423 (COD))***Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o notranjem trgu obnovljivih plinov, zemeljskega plina ter vodika***(COM(2021) 804 final – 2021/0424 (COD))***Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o skupnih pravilih notranjega trga obnovljivih plinov, zemeljskega plina in vodika***(COM(2021) 803 final – 2021/0425 (COD))**(2022/C 323/17)*Poročevalec: **Udo HEMMERLING**

Zaprosila	Evropski parlament, 17. 2. 2022 in 7. 3. 2022 Svet Evropske unije, 23. 2. 2022 in 3. 3. 2022
Pravna podlaga	člen 114(4), člen 194(2) in člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	2. 5. 2022
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	19. 5. 2022
Plenarno zasedanje št.	569
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	184/2/2

1. Sklepi in priporočila

1.1 Po ruski invaziji na Ukrajino in sankcijah, ki so bile uvedene proti Rusiji in Belorusiji, si EU prizadeva čim hitreje prilagoditi svojo energetske politiko, zlasti v zvezi z oskrbo z zemeljskim plinom. Evropska komisija je predložila sporočilo *REPowerEU* o tem, kako doseči neodvisnost od fosilnih goriv iz Rusije do leta 2030. Prvi veliki koraki so predvideni že v letu 2022. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) na splošno podpira ta zahteven pristop in Komisiji priporoča, naj za ta sveženj o trgu plina pripravi posodobljen predlog, ki bo upošteval nove razmere.

1.2 EESO pozdravlja namero Evropske komisije, da pospeši prehod na obnovljive pline, ki je nujno potreben zaradi podnebnih sprememb. Uporabljati bi jih morali zlasti v sektorjih, ki jih je težko razogljčiti ali v katerih alternativne tehnološke rešitve še niso na voljo, kot je neposredna elektrifikacija končnih uporab.

1.3 V predlogu sta plinski in vodikov sistem opredeljena kot dva ločena sistema. Pravila iz svežnja o plinu bi povzročila velike razlike glede zahtev za oba sistema. EESO meni, da so različne in omejevalne zahteve za oba sistema nesorazmerne. Izkoristiti bi bilo treba morebitne sinergije, nastale pri skupnem razvoju, delovanju in vzdrževanju obeh sistemov v okviru skupne ureditve.

1.4 EESO meni, da bi bilo treba na skupnem trgu omogočiti neomejeno trgovanje z obnovljivimi plini. Zato bi bilo treba že na začetku uvesti enoten vseevropski sistem standardov za kakovost plina in trajnostnost.

1.5 EESO poudarja posebno vlogo, ki jo ima biometan pri razširitvi oskrbe z obnovljivim plinom za krožno gospodarstvo in regionalno dodano vrednost. To bi koristilo tudi trajnostnemu kmetijstvu, saj bi se zmanjšale emisije toplogrednih plinov.

1.6 Emisije fosilnega metana so višje, kot izhaja iz poročil. EESO se dobro zaveda, da do uhajanja metana večinoma prihaja zunaj EU, zato je treba v uredbi določiti standard EU o emisijski vrednosti metana za uvoz.

2. Pregled predlogov Evropske komisije

2.1 Trije predlogi, ki jih je Evropska komisija objavila decembra 2021, so del svežnja „Pripravljeni na 55“ za pospešitev zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2030 in napredka v smeri podnebne nevtralnosti do leta 2050. Cilj je prilagoditi pravila za trg plina EU za prehod na obnovljive in nizkoogljicne pline ter pravila razširiti na trg vodika v EU.

2.2 Regulativni okvir za skupni trg plina je bil nazadnje temeljito prilagojen leta 2009. Doslej je bil glavni poudarek na regulativnih vprašanjih, povezanih z učinkovitostjo, trgovino, omrežji, konkurenco in obveščanjem potrošnikov. Ta se zdaj bistveno razširja in vključuje pravila, ki urejajo prehod na energijo iz obnovljivih virov.

2.3 Na trgu bodo imeli prednost obnovljivi plini, plini z negativnimi emisijami ogljika, brezogljicni in/ali nizkoogljicni plini.

2.4 Notranji trg in omrežje za vodik se bosta vzpostavila in razvila v skladu s pravili za trg plina EU. Vendar v skladu s predlogom Komisije obstoječega plinskega omrežja in prihodnjega vodikovega omrežja ne sme upravljati isti operater. To bo veljalo tudi, če obstoječi operater plinskega omrežja razvije tudi vodikovo omrežje (t. i. horizontalno ločevanje).

2.5 Poleg tega se prvič predlaga uredba o zmanjšanju emisij metana v plinskem sektorju. Tako se bo cilj strategije EU za metan, tj. spremljanje in zmanjšanje emisij metana v energetskem sektorju, pretvoril v konkretna pravila.

3. Potreba po posodobitvi po ruskem napadu na Ukrajino

3.1 Ruska invazija v Ukrajini povzroča neizmerno trpljenje ukrajinskemu ljudstvu. Podpreti je treba njegov civilni in vojaški odpor. Zaradi sankcij proti Ruski federaciji in Belorusiji bi bilo treba revidirati energetske politiko Evropske unije, zlasti v zvezi z uvozom zemeljskega plina iz Rusije.

3.2 Evropska komisija je marca 2022 predstavila nov načrt z imenom *REPowerEU*, na podlagi katerega bi EU do leta 2030 postala neodvisna od fosilnih goriv iz Rusije. Zmanjšanje povpraševanja po ruskem plinu za dve tretjini do konca tega leta bo velik zalogaj za evropsko gospodarstvo in družbo. Sporočilo obravnava številne nove prednostne naloge v zvezi z energetsko varnostjo, skladiščenjem plina, cenami energije in biometanom, ki so povezane s svežnjem o trgu plina iz decembra 2021. Razpravljati bi bilo treba o obveznem instrumentu za povečanje uporabe obnovljivih plinov, vključno z biometanom.

3.3 Da bi bila politika trga plina usklajena, EESO priporoča, naj Komisija pripravi posodobljen predlog tega svežnja za trg plina. Vsebovati bi moral predlog za pospešitev postopkov za izdajo dovoljenj za plinsko in vodikovo infrastrukturo.

4. Splošne ugotovitve

4.1 EESO pozdravlja namero Evropske komisije, da pospeši prehod na obnovljive pline, ki je zaradi podnebnih sprememb nujen. Sektor plina mora pomembno prispevati k razogljičenju in povezovanju sektorjev v okviru zelenega dogovora. Za ta prehod so potrebni tudi nizkoogljicni plini, pri čemer je treba izpolniti visoke zahteve glede trajnostnosti.

Uporabljati bi jih morali zlasti v sektorjih, ki jih je težko razločiti ali v katerih alternativne tehnološke rešitve še niso na voljo, kot je neposredna elektrifikacija končnih uporab.

4.2 EESO se zavezuje podnebni nevtralnosti, ki jo je EU zapisala v podnebnih pravilih. Na podlagi te zaveze bi morale politike EU upoštevati posebne prednosti elektroenergetskih in plinskih sistemov. Električna omrežja lahko prenašajo sončno in vetrno energijo iz obnovljivih virov z majhnimi izgubami pri pretvorbi. Plinska omrežja lahko uporabljajo velika skladišča in omogočajo prenos na dolge razdalje. Pri oskrbi s plinom je treba na trgu dati prednost obnovljivim in v manjši meri nizkoogljičnim plinom. V sektorjih, ki jih je težko razločiti, kot so jeklarska, cementna in keramična industrija ali prevoz na dolge razdalje, bi moral biti v središču vodik.

4.3 Glede na dolgo obstojnost CO₂ v ozračju je treba zagotoviti zavezujoči cilj podnebne nevtralnosti do leta 2050, določen v podnebnih pravilih EU. Če ta cilj v prihodnjih letih ne bo dosežen, bo treba sprejeti dodatne ukrepe, zlasti če se izkaže, da imajo emisije metana iz energetskega sektorja večji vpliv na podnebje, kot se trenutno ocenjuje.

4.4 Potrebna so učinkovita plinska omrežja in skladišča – v prihodnosti pa vodikova omrežja in skladišča –, saj so pomemben element zanesljive in cenovno dostopne oskrbe z energijo. Razviti bi jih bilo treba tako, da bi dopolnjevala elektroenergetski sistem. Tako lahko sektor plina in vodika prispeva k zmanjšanju odvisnosti od ruskih fosilnih goriv.

4.5 Pospešen prehod na obnovljive pline lahko prispeva k diverzifikaciji oskrbe s plinom v Evropski uniji. Cene ogljika za fosilna goriva bodo prispevale k prehodu na obnovljive pline.

4.6 Predlogi Evropske komisije so namenjeni olajšanju in razširitvi dostopa do trga obnovljivih in nizkoogljičnih plinov, vključno z vodikom, na skupnem trgu. EESO meni, da je to smiselni pristop. Vprašanje pa je, ali je to dovolj za uspešno uveljavitev obnovljivih plinov. EESO zato predlaga, da se razmisli tudi o tem, da bi zakonodaja izrecno dala prednost dovajanju obnovljivih plinov v omrežja. V nekaterih državah članicah obstajajo podobna pravila glede prednostnega dovajanja v omrežja v elektroenergetskem sektorju, ki bi lahko služila kot model za prehod.

4.7 EESO meni, da je treba obstoječo plinsko infrastrukturo uporabljati in po potrebi nadalje razvijati, da bi dosegli cilj podnebne nevtralnosti. Podpira poseben poudarek na vzpostavitvi trga vodika in vodikovega omrežja. V zvezi s tem dvoma v potrebo po strogem ločevanju omrežij zemeljskega plina in vodika v skladu s konkurenčnim pravom.

4.8 V predlogu sta opredeljena dva ločena sistema: plinski sistem, ki bi moral preiti s fosilnega plina na obnovljivi plin, in vodikov sistem. Pravila iz svežnja o plinu bi povzročila velike razlike glede zahtev za oba sistema. To bi onemogočilo tehnične in gospodarske sinergije med sistemoma. EESO se sprašuje, ali so različne in omejevalne zahteve za oba sistema potrebne in sorazmerne. Morebitne sinergije, nastale pri skupnem razvoju, delovanju in vzdrževanju obeh sistemov v okviru skupne ureditve, bi bilo treba izkoristiti. Omogočiti bi bilo treba izvedljivo povezovanje ločenih odsekov lokalnih omrežij.

4.9 Predlogi Evropske komisije naj bi omogočili hiter razvoj trga za tako imenovani nizkoogljični vodik in za resnično obnovljivi vodik. S tem širokim pristopom naj bi dosegli hitro in konkurenčno širitev vodika na trgu. Po mnenju EESO je treba zagotoviti, da se resnično obnovljivemu vodikom še naprej daje prednost pred vodikom, proizvedenim iz fosilnih goriv.

4.10 Najbolj znana in uveljavljena kemična postopka za pridobivanje vodika sta elektroliza in parni reforming. Uporabljajo se tudi piroliza in biološki procesi (fermentacija) ter biogeni CO₂ iz predelave bioplina. Glede na postopek se lahko za proizvodnjo obnovljivega vodika uporabijo različni viri energije ali surovine, kot so električna energija iz obnovljivih virov, obnovljivi plin ali celo trajnostna biomasa. Zato se pričakuje, da bo vodikovo gospodarstvo tvorila kombinacija različnih tehnologij in obratov različnih velikosti. Še ena možnost, ki jo je treba upoštevati, je pridobivanje vodika iz vesolja.

4.11 EESO za razvoj vodikovega gospodarstva načeloma priporoča zasnovo odprtega trga, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti malim in srednjim podjetjem (MSP). To pomeni, da se lahko obnovljivi plin ali vodik lokalno proizvajata iz električne energije iz obnovljivih virov, proizvedene zunaj omrežja, biogenih ostankov in odpadkov ali recikliranih materialov. Za to je potreben enak dostop do omrežij in trgov. Poleg tega bi bilo treba posebno pozornost nameniti manjšim operaterjem in novim udeležencem na trgu (vključno z energetskimi skupnostmi), ki proizvajajo obnovljive pline, kot je biometan. Mali in novi udeleženci na trgu plina potrebujejo posebno podporo, ker morajo izvajati velike naložbe z relativno nizko dobičkonostnostjo. Vsaj ti operaterji bi morali imeti zagotovljen dostop do distribucijskih omrežij.

4.12 EESO poudarja posebno vlogo, ki jo ima biometan pri razširjanju oskrbe z obnovljivim plinom. Evropska komisija je marca 2022 določila nov cilj: 35 milijard kubičnih metrov biometana do leta 2030. Še vedno obstajajo številni neuporabljeni viri biomase, ki ne konkurirajo trajnostni proizvodnji hrane in varstvu narave. Kmetijstvo lahko z uporabo stranskih proizvodov in ostankov za biometan prispeva k zmanjševanju podnebju škodljivih emisij v sektorju. To bo kmetom zagotovilo tudi dodatna gnojila, kar je nadaljnji korak h krožnemu gospodarstvu in regionalni dodani vrednosti.

4.13 Za zaščito zaposlenih in okolja so že bili vzpostavljeni visoki varnostni standardi za plin in vodik. Z večjo uporabo vodika v prihodnosti bodo preventivni ukrepi še pomembnejši.

5. Posebne ugotovitve

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o skupnih pravilih notranjega trga obnovljivih plinov, zemeljskega plina in vodika

5.1 Člen 2 direktive vsebuje novo opredelitev „nizkoogljični vodik“. Opredelitvi „nizkoogljični plin“ in „nizkoogljična goriva“ temeljita na opredelitvah v direktivi o energiji iz obnovljivih virov. Zahteva se zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za najmanj 70 %. Opredelitev pojma „nizkoogljični vodik“ bi bilo treba ponovno preučiti, da bi preverili, ali onemogoča prehod na obnovljive pline. Po eni strani se zdi, da je za hitro doseganje večje proizvodnje vodika potreben tako imenovani modri vodik (tj. vodik, pridobljen iz zemeljskega plina z zajemanjem ogljika), po drugi strani pa se z dajanjem prednosti nizkoogljičnemu vodikcu ne sme ovirati ali odlagati razvoja proizvodnje resnično obnovljivega vodika. V direktivi bi bilo treba zagotoviti oboje. Zato bi bilo treba dati prednost obnovljivim plinom.

5.2 Člen 8 direktive določa certificiranje obnovljivih in nizkoogljičnih plinov. V skladu z direktivo o obnovljivih virih energije se bo pri tem uporabljal sistem masne bilance, ki je že vzpostavljen za goriva iz obnovljivih virov v prometnem sektorju. Sektor plina meni, da različni nacionalni sistemi preverjanja ustvarjajo ovire za čezmejno trgovino z obnovljivimi plini. EESO meni, da je neprekinjeno certificiranje obnovljivih plinov potrebno, zato predlaga, da se že od samega začetka uvede enoten vseevropski sistem standardov za kakovost plina in trajnostnost. Vključevati bi moral posodobljena potrdila o izvoru, ki bi vsebovala tudi informacije o toplogrednih plinih in trajnostna merila. To bo povečalo likvidnost trga plina v fazi razogljčenja.

5.3 Člena 13 in 14 direktive prvič določata pravila za aktivne odjemalce (proizvajalce-odjemalce) in energetske skupnosti. EESO pozdravlja dejstvo, da je Komisija upoštevala njegovo stališče⁽¹⁾. Tako se odjemalcem odpirajo različne možnosti oskrbe s plinom in se zagotavlja večja konkurenca na trgu plina. Poleg tega proizvajalci-odjemalci in energetske skupnosti spodbujajo regionalni razvoj in razvoj podeželja ter digitalizacijo energetskega sektorja.

⁽¹⁾ Mnenje TEN/761 – Cene energije (UL C 275, 18.7.2022, str. 80).

5.4 Člen 27 direktive določa, da morajo pogodbe o dobavi zemeljskega plina prenehati veljati do leta 2049 oziroma ne smejo biti sklenjene za dalj časa. EESO dvomi, da je dobro z zakonodajo določiti datum prenehanja veljavnosti nekaterih pogodb o dobavi v zasebnem sektorju, saj bi to lahko bilo v nasprotju z načelom ponudbe in povpraševanja v tržnem gospodarstvu. Po drugi strani pa je zaradi skladnosti z zavezujočim ciljem podnebne nevtralnosti iz podnebnih pravil EU in glede na dolgo obstojnost toplogrednih plinov v ozračju ta datum prepozen. Če se bo Komisija odločila, da je treba določiti datum prenehanja veljavnosti pogodb, bi moral biti datum izteka približno desetletje prej, da bi lahko izpolnili naše okoljske zaveze, zlasti glede na pobudo REPowerEU, pri čemer bi bilo treba dati prednost potrebnemu prehodu na energijo iz obnovljivih virov.

5.5 Direktiva (člen 62 in naslednji) v skladu s pravili za plinska omrežja tudi za vodikova omrežja določa ločevanje proizvajalcev, trgovcev, operaterjev omrežij in operaterjev skladišč vodikovih omrežij. EESO podpira ta konkurenčni pristop, vendar poudarja, da bi to lahko oviralo nujne pobude za izgradnjo vodikovih omrežij. Direktiva določa pravila o izjemah, ki se uporabljajo do konca leta 2030; zato bi bilo treba oceniti njihovo morebitno podaljšanje. Zahteva po pravnem ločevanju med operaterji plinskih omrežij in operaterji vodikovih omrežij bi otežila preoblikovanje in izgradnjo infrastrukture, potrebne za doseganje podnebnih ciljev. Sektor plina je mogoče razogljčiti s prilagoditvijo in pretvorbo obstoječe plinske infrastrukture v prenos čistega vodika. EESO zato meni, da bi bilo treba razpravljati o izjemah od pravil ločevanja vodikovega omrežja. Tako kot v predpisih o plinskih omrežjih bi bilo treba tudi v predpisih o vodikovem omrežju razlikovati med ravnmi prenosnega in distribucijskega omrežja ter določiti posebne zahteve glede ločevanja.

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o notranjem trgu obnovljivih plinov, zemeljskega plina ter vodika (prenovitev)

5.6 Člen 4 revidirane uredbe o plinu vsebuje določbo, v skladu s katero lahko država članica dovoli finančne transferje med reguliranimi storitvami za plin in vodik. EESO ta pristop podpira.

5.7 Uredba (člen 6 in naslednji) določa nediskriminatoren tržni dostop do vodikovih omrežij in skladišč v skladu s predpisi plinskega omrežja. EESO ta pristop podpira.

5.8 Člen 16 uredbe določa tarifne popuste za obnovljive in nizkoogljične pline za dostop do omrežja. EESO to podpira.

5.9 Člen 20 določa, da mora biti pri pretoku plina med državami članicami sprejemljiva do 5-odstotna vsebnost vodika. EESO meni, da bi bilo treba ponovno preučiti, ali je tehnično nemoteno delovanje mreže mogoče tudi, če mešanica preseže 5-odstotno vsebnost vodika. To bi olajšalo rast trga obnovljivih plinov z mešanjem.

5.10 Uredba (člen 39 in naslednji) določa postopno vzpostavitev Evropske mreže operaterjev vodikovih omrežij (ENNOH). Zaradi morebitnih sinergij med plinom in vodikom bi ga bilo treba organizirati v tesnem sodelovanju z obstoječo Evropsko mrežo sistemskih operaterjev prenosnih omrežij zemeljskega plina (ENTSOG). EESO poudarja pomembno vlogo te mreže pri oblikovanju notranjega trga EU za vodik. V zvezi s tem je treba zagotoviti, da je mreža odprta za nove akterje. Upoštevati je treba posebne konkurenčne interese MSP.

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o zmanjšanju emisij metana v energetske sektorju

5.11 EU je odgovorna za 5 % emisij metana na svetovni ravni⁽²⁾. Večina emisij metana, ki so povezane z uvozom zemeljskega plina, izvira iz držav zunaj EU. Za preprečevanje teh emisij v energetske sektorju je nujen mednarodni pristop, ki vključuje uvoz energije.

⁽²⁾ Glej mnenje TEN/725 – Strategija za metan (UL C 220, 9.6.2021, str. 47).

5.12 EESO meni, da je okvir EU za omejevanje ali zmanjševanje emisij metana v energetske sektorju dobra zamisel. Zagotoviti bi bilo treba, da bi bile zahteve glede spremljanja za sektor plina izvedljive v praksi, na primer pri merjenju, poročanju in preverjanju podatkov o emisijah. Določiti bi bilo treba tudi ustrezne roke za inšpekcijske preglede obratov, pri čemer je treba razlikovati med njihovim tehničnim stanjem in starostjo. Upoštevati bi bilo treba obstoječe sektorske pobude za zmanjšanje emisij (partnerstvo za metan na področju nafte in plina) ter potrebo po spodbujanju mednarodnega sodelovanja v okviru pobud, kot sta svetovna zaveza za metan ter koalicija za podnebje in čist zrak.

5.13 Veliko podatkov o emisijah fosilnega metana se trenutno ne sporoča. EESO pozdravlja predloge o spremljanju, poročanju in preverjanju, zlasti v zvezi s preprečevanjem uhajanja vzdolž plinovodov. Pobude, kot je Mednarodna opazovalnica emisij metana (IMEO) in uporaba satelitskih tehnologij za odkrivanje takšnega uhajanja, bi bilo treba racionalizirati in jih prednostno obravnavati. V EU bi bilo treba prepovedati prakse neupravičenega izpuščanja in sežiganja. Izjeme od tega pravila bi morale biti omejene na izredne razmere in razmere, povezane z varnostjo. Kar zadeva biometan, je več držav članic EU že uvedlo tehnične in regulativne ukrepe za spremljanje in preprečevanje. To bi lahko pripomoglo k oceni emisij metana zaradi izkoriščanja fosilnih goriv.

5.14 EESO se dobro zaveda, da do uhajanja metana večinoma prihaja zunaj EU, zato je treba za uvoz plina uvesti in izvajati standard emisijske vrednosti metana na ravni EU. S tem standardom za uvoz bi se morala določiti referenčna vrednost za sprejemljive predhodne emisije. Razviti bi ga bilo treba že v okviru te uredbe. Poleg tega bi bilo treba razmisliti o vključitvi predhodnih emisij metana v sistem oblikovanja cen CO₂.

5.15 Predlog o zmanjšanju emisij metana se osredotoča na energetske sektor. EESO pri tem ponovno poudarja pomen emisij metana iz kmetijstva. Kot je navedeno v strategiji Komisije za metan, bi bilo treba kmete podpreti pri zmanjševanju emisij metana. Tako bi lahko v skupno kmetijsko politiko vključili ukrepe za nagrajevanje kmetov za zmanjšanje emisij metana.

V Bruslju, 19. maja 2022

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG
